

Propaganda ja medialukutaito

Joissakin kirjoituksissa Venäjän informaatiovaikuttamisesta sivutaan myös Euroopan parlamentin kiisteltyä kannanottoa Venäjän hallituksen ja ääriliikkeiden vaikutusyrityksistä ja medialukutaidon merkitystä. Vähemmistön äänillä hyväksytty mietintö ”EU:n strategisesta viestinnästä kolmansien osapuolten levittämän EU:n vastaisen propagandan torjumiseksi” (2016/2030(INI)) toteaa, että disinformaatio ja propaganda ovat osa hybridisodankäyntiä. Se myös korostaa sitä, että ”sosiaalisen median kampanjoilla, kansalaisyhteiskunnan aloitteilla, medialukutaidolla ja muilla hyödyllisillä toimilla on lisättävä tietoisuutta ja osoitettava vakuuttavuutta.” Eurooppalainen medialukutaito kehitettiin 2000-luvun alussa laajan asiantuntijaryhmän yhteistyönä ja sen pääsisältö on kriittisen ajattelun ja aktiivisten kansalaisvalmiuksien ja kulttuurienvälisen viestinnän tukeminen. Se on nyt saanut uudenlaista sisältöä Venäjän vastaisessa propagandassa erityisesti niissä maissa kuten Puolassa, jotka kokevat Venäjän ulkomaille suuntaaman tiedotustoiminnan uhkaavaksi. Puolan ja Unkarin omat toimet lehdistövapauden suhteen eivät kuitenkaan tue eurooppalaisen medialukutaidon henkeä. Medialukutaidon mahdollisuudet kielteisen propagandan vastustamisessa riippuvat mielestäni poliittisen lukutaidon ja tietoisuuden tasosta yleensä, johon kuuluu nykyaikainen lähdekritiikki ja eri medioiden vertailu. Oman maan median luotettavuus on ensisijaista. Yhdysvaltojen presidentinvaalit paljastivat vale uutisten häikäilemättömän käytön. Marraskuun lopussa Stanfordin yliopiston tutkimus osoitti, että mahdollinen syy siihen, että erityisesti nuoret eivät pystyneet erottelemaan luotettavia uutislähteitä tekaistusta lähteistä on maan kouluissa annettun medialukutaidon jättäminen syrjään matemaattisten perusaineitten vaatiman tilan takia.

Tapio Varis

Professori emeritus